

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра економічної кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК. ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА

Освітня програма Економіка

Спеціалізація (за наявності)

Спеціальність 051 Економіка

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
економічної кібернетики
Протокол № 2 від “29” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ - 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Поведінкова економіка
Освітня програма	Економіка
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	051 Економіка
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	Доктор філософії
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	2/1
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 14 год. Семінарські заняття – 16 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/4546

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Дисципліна «Поведінкова економіка» призначена для підготовки докторів філософії зі спеціальності «Економіка». Мета курсу полягає у формуванні знань теорії та практики поведінкової економіки, розуміння поведінкових закономірностей та їх впливу на перебіг економічних процесів, формування на цій основі професійних компетентностей у сфері прийняття економічних рішень. Мета досягається шляхом послідовного викладення теоретичного курсу з проведенням практичних занять.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач наукового ступеня «доктор філософії» отримає знання про: теоретичні положення поведінкової та експериментальної економіки; правила, принципи, інструменти та методи дослідження впливу поведінкових факторів на прийняття економічних рішень; застосування поведінкових моделей у розвитку економічних відносин та управлінні економічними суб'єктами.

Компетентності

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових

результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

Програмні результати навчання

PH01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

PH03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Поведінкова економіка в системі економічних наук.	Роль, предмет та завдання поведінкової економіки. Еволюція уявлень про людину в економічних теоріях. Поняття економічної поведінки. Поведінкова економіка як наука про прийняття економічних рішень, реальні економічні стосунки та економічну поведінку. Відмінності класичної та поведінкової моделей людини в економіці. Цілі та завдання поведінкової економіки. Обмеження традиційних уявлень про «людину економічну». Раціональна та ірраціональна поведінка. Сфери застосування поведінкових знань в економіці. Прогноз в економіці та інших гуманітарних науках. Суб'єктивний образ реальності як ключовий фактор індивідуальної економічної поведінки. Предмет та методи дослідження в поведінковій економіці. Особливості досліджень в економіці. Логіка експеримента в поведінковій економіці. Лабораторні та польові експерименти в поведінкових науках.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
2.	Тема 2. Психофізіологічні основи поведінки та нейроеконіміка.	Мозок як головна система регуляції поведінки. Мозкові структури. Функції мозкових структур. Види нейронів. Мозкові процеси. Хімічні та фізичні процеси в діяльності мозку. Нейропсихологія поведінки. Мозкова	Тести, питання, практичні завдання, кейси

		<p>активність та біологія прийняття рішень. Принцип мозкової домінанти. Топографія мозку. Інформаційні моделі мозкової діяльності. Фактори, що обумовлюють діяльність мозку. Психофізіологія прийняття рішень в економіці. Інформаційна модель роботи мозку. Нейроекономіка як система методів фіксації мозкової активності. Нейроекономіка як система дослідження суб'єктивного досвіду. Нейроекономіка як система методів впливу на мозкову активність.</p>	
3.	Тема 3. Когнітивні процеси в регуляції поведінки.	<p>Поняття й види когнітивних процесів. Свідомість і контроль дій. Сенсорно-перцептивні процеси. Пам'ять, мислення, мовна діяльність. Поняття комунікації. Когнітивні процеси в прийнятті економічних рішень. Закономірності сприйняття часу та простору. Сприйняття руху. Впізнавання та пригадування. Ефекти запам'ятовування. Теорія подвійного кодування. Увага, її види та особливості. Когнітивні обмеження. Обмеження процесів сприйняття. Обмеження процесів пам'яті. Феномени уваги та обмеження процесів мислення.</p>	Тести, питання, практичні завдання, кейси
4.	Тема 4. Психологія прийняття рішень в економіці.	<p>Суб'єктивність у прийнятті рішення. Вплив індивідуальних особливостей на процес прийняття рішення. Цінності та критерії прийняття рішення. Сприйняття ціни, власності, транзакцій. Вплив контексту прийняття рішення. Задоволеність ціною та фактори, що її обумовлюють. Дефіцит та суб'єктивна цінність продукту. Динаміка уподобань. Фактори зміни індивідуальних переваг. Вплив досвіду та рішення за аналогією. Ієрархія критеріїв та її динаміка. Індивідуально-психологічні особливості прийняття рішення. Типи мислення. Мисленнєві стратегії.</p>	Тести, питання, практичні завдання, кейси
5.	Тема 5. Внутрішня мотивація та механізми	<p>Динаміка мотивації. Поняття мотивації, мотиву, стимулу, компенсації. Теорії мотивації. Етапи мотиваційного процесу. Вплив самооцінки на мотивацію.</p>	Тести, питання, практичні завдання,

	підтримки діяльності.	Дослідження самоконтролю. Мотиваційні парадокси та феномени. Зовнішня та внутрішня мотивації. Експеримент К. Дункера. Потоківі стани. Модель Бікабо та Тироля. Емоції як регулятор активності. Афективні механізми підкріплення поведінки. Вплив емоцій на вибір. Управління емоціями. Фактори емоційного впливу. Нейромаркетинг. Використання емоцій в рекламі.	кейси
6.	Тема 6. Прийняття рішень в умовах ризику.	Концепції прийняття рішень в умовах ризику. Концепція очікуваної корисності. Обмеження теорії Неймана-Моргенштерна. Міра неприйняття ризику Ерроу-Пратта. Парадокс Алле. Нетранзитивність переваг в умовах ризику. Теорія перспектив Канемана-Тверські. Основні постулати теорії. Функція цінності в теорії перспектив. Поняття точки відліку та шляхи її формування. Ефекти ризикованого вибору. Ефект достовірності. Ефект ймовірності. Ефект відображення. Нелінійна оцінка ймовірностей. Уникнення збитків. Неприйняття ризику як стереотип в поведінці інвесторів. Теорія перспектив в діяльності інших суб'єктів ринку.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
7.	Тема 7. Міжчасовий вибір та фреймінг.	Поняття міжчасового вибору. Модель гіперболічного дисконтування. Конструювання переваг при дисконтуванні. Нестійкі переваги та їх моделювання. Прокрастинація та наївність. Валентність подій та її вплив на оцінку ризику. Оцінка позитивних та негативних подій. Психологічні принципи оцінки ризику. Фреймінг. Залежність вибору від контексту. Види фреймів. Лінгвістика фреймів. Ментальний облік. Вибір у ситуації вільного вибору. Вибір у ситуації елімінації варіантів.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
8.	Тема 8. Евристики в прийнятті	Евристика доступності. Евристики оцінки частоти та вірогідності. Вплив доступності події на подальший вибір.	Тести, питання, практичні

	економічних рішень.	Ефект якоріння в евристиці доступності. Ретроспективне викривлення. Евристика моделювання. Егоцентризм в оцінці доступності. Евристика репрезентативності. Суб'єктивна ймовірність. Помилки логіки. Помилкове сприйняття випадковості. Вибірковість сприйняття. Вплив закону малих чисел. Репрезентативність в оцінках репрезентативності. Помилки умовиводу. «Необдумані» рішення. Помилки планування. Помилки в оцінці втрат. Надмірна впевненість у судженнях. Ігнорування ретроспективної рефлексії.	завдання, кейси
9.	Тема 9. Аномалії в економічній поведінці.	Індивідуальні аномалії. Ефект переваг. Імпульсивне інвестування. Перевага поточного споживання. Жадібність та страх. Пастка втоплених витрат. Аномалії групової поведінки. Взаємна корисність. Стадна поведінка. Неприйняття несправедливості. Аномалії ринкової поведінки. Гіпотеза ефективного рівня оплати праці. Феномени прибутковості акцій. Пастка дивідендів. Календарний ефект. Ефект краю.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
10.	Тема 10. Соціальні аспекти економічної поведінки.	Економічні фактори спільної діяльності. Поняття групи. Згуртованість. Статус. Розвиток груп. Групова динаміка. Продуктивність у групах. Соціальне сприяння та соціальне гальмування. Соціальна лінь. Соціальна компенсація. Групове мислення. Ілюзія захищеності. Раціоналізація. Групова мораль. Стереотипізація. Конформність. Внутрішня цензура. Ілюзія єдності. Соціальні феномени. Просоціальна поведінка. Конформізм. Групові цінності та альтруїзм. Справедливість та свобода. Моделі кооперативної поведінки. Уникнення нерівності. Функція Фера-Шмідта. Взаємність. Парадокс Тітмуса.	Тести, питання, практичні завдання, кейси

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальних робіт	Максимальна кількість балів
Лекції	14
Практичні заняття	16
Самостійна робота	10
Індивідуальне	10

вд ан ня	
Ек за ме н	50
М ак си ма ль на кі ль кіс ть ба лів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної Роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				14
Практичні заняття	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2			16
Самостійна робота																10		10
Індивідуальні завдання																10		10
Екзамен																	50	50
Всього за тиждень	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, комп'ютери, Linux, Windows, Пакет прикладних програм Openoffice, MS Office, роздатковий матеріал
-----------------------------------	---

Література:

1. Marian Dmytryshyn, Lesia Dmytryshyn. A model of diffusion in the income distribution of the population. *International scientific conference «Applied Mathematics and Information Technology»*. Chernivtsi, Ukraine. September 22-24, 2022.
2. Благун І.С., Дмитришин Л.І. Сценарне моделювання перерозподілу доходів в соціально-економічних системах. Модели оценки и анализа сложных

социально-экономических систем: монография. Х.: ИД «ИНЖЭК», 2013. С. 236-250.

3. Дмитришин Л.І. Еконофізичні аспекти формування функції розподілу багатства і доходів в соціально-економічних системах. Моделювання регіональної економіки: збірник наукових праць. Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ Центру інформаційних технологій, 2012. № 1 (19). С. 96-103.
4. Дмитришин Л.І. Стохастичні моделі розподілу доходів в соціально-економічних системах. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. 2012. № 5 (67) С. 173-177.
5. Дмитришин Л.І. Сценарне прогнозування соціально-економічного розвитку України та її регіонів. *Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики»*. Харків, 2015. С. 26-28.
6. Лозинський О.М. Економічна психологія та психологія підприємництва: навчальний посібник. Львів: «Тріада плюс», 2015. 246 с.
7. Сисак (Дмитришин) Л.І. Аналіз підходів і методів визначення показників життєвого рівня населення. Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Дніпропетровськ: ДНУ. Випуск 213. Том 4. 2006. С. 1066-1072.
8. Сисак (Дмитришин) Л.І. Моделювання впливу розвитку споживчого ринку на рівень життя населення. Вісник Тернопільської академії народного господарства. 2002. № 11-12. С.21-31.
9. Талер Річард Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення. Вид-во «Наш формат». 2018. 464 с.
10. Чернобай Ліліана, Широн Юлія. Поведінкова економіка: сутність та підходи до визначення. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/42047/1/71-78.pdf>
11. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. К.: Києво-Могилянська академія, 2011.
12. Ядранський Д.М. Моделі соціальної та економічної людини в сучасній економічній теорії. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2012. № 2. С. 10-16.

7. Контактна інформація

Кафедра	Економічної кібернетики, вул. Шевченка, 57, 815 кабінет, https://kek.pnu.edu.ua/ , kek@pnu.edu.ua
Викладач	Дмитришин Леся Ігорівна
Контактна інформація викладача	lesia.dmytryshyn@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.3. Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.4. Положення про запобігання академічному плагіату у Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4-5). Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>

Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Додаткові бали	Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу. Також за рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника»» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja

Викладач

Дмитришин Л.І.